

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ
УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА МУЗИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
імені П. І. ЧАЙКОВСЬКОГО

Методична розробка спеціального курсу
за темою творчого мистецького проєкту

**Виконавська інтерпретація як когнітивний процес:
теоретичні та практичні аспекти
(мідні духові інструменти)**

Парашук Тарас Володимирович

здобувач ступеня доктора мистецтва
кафедри мідних духових та ударних інструментів

Творчий керівник –

кандидат мистецтвознавства, доцент

Посвалюк Костянтин Валерійович

Науковий консультант –

заслужений артист України,

професор, кандидат мистецтвознавства

Крижанівський Федір Петрович

Київ-2025

ПЛАН

1. Теоретичні основи виконавської інтерпретації

Тема 1. Виконавська інтерпретація як когнітивний процес: основні поняття, принципи, історія та психологічні аспекти.

Тема 2. Методологія виконавського аналізу творів для мідних духових інструментів.

Тема 3. Технічна основа виконавської інтерпретації: артикуляційні, динамічні та темброві аспекти.

Тема 4. Інтерпретація та стилістика.

2. Практикум виконавської інтерпретації

Тема 5. Виконавська редакція та авторська інтерпретація: порівняльний аналіз.

Тема 6. Інтерпретація творів різних епох і стилів: історичний контекст, виконавські традиції.

Тема 7. Виконавська інтерпретація: межі виконавської свободи, аналіз та когнітивне моделювання.

Тема 8. Виконавська інтерпретація в оркестровому та ансамблевому виконавстві.

3. Виконавська інтерпретація в сучасному мистецькому просторі

Тема 9. Сучасні виміри виконавської практики.

Тема 10. Інтерпретація як інструмент збереження культурних традицій

Тема 11. Ергономіка виконавського процесу.

Тема 12. Архетип виконавця: розкриття індивідуальності.

1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИКОНАВСЬКОЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ

Тема 1.

Виконавська інтерпретація як когнітивний процес: основні поняття, принципи, історія та психологічні аспекти.

Історичний розвиток виконавства на мідних духових інструментах. Естетичні принципи інтерпретації музики для мідних духових. Стилiстичні особливості епох та жанрів, від бароко до джазу. Питання автентичного виконання та використання історичних інструментів. Вплив національних традицій та культурних контекстів на стиль виконання.

Тема 2.

Методологія виконавського аналізу творів для мідних духових інструментів.

Методологія виконавського аналізу творів для мідних духових інструментів. Принципи аналізу музичної форми та структури твору. Визначення стилістичних особливостей та історичного контексту. Аналіз технічних вимог та виконавських труднощів. Методи аналізу партитури та історичних джерел. Практичне застосування аналізу для розробки інтерпретації та підготовки до виступу. Когнітивні аспекти аналізу: слуховий аналіз, інтелект та виконавська інтуїція.

Тема 3.

Технічна основа виконавської інтерпретації: артикуляційні, динамічні та темброві аспекти.

Технічна основа виконавської інтерпретації: артикуляційні, динамічні та темброві аспекти. Систематизація артикуляційних прийомів та їх кореляція з музично-фразовою структурою. Аналіз динамічних градацій як засобу формування експресивного контексту. Дослідження тембрових характеристик мідних духових інструментів та їх варіативності в контексті виконавської інтерпретації. Інтеграція артикуляційних, динамічних та

тембрових параметрів для досягнення цілісного художнього образу. Розробка плану реалізацію виконавської інтерпретації. Практична апробація методик роботи над артикуляцією, динамікою та тембром у контексті виконавського аналізу.

Тема 4.

Інтерпретація та стилістика.

Взаємозв'язок інтерпретації та стилістичних особливостей музичного твору. Сильові вимоги до виконання музики різних епох та жанрів. Аналіз стилістичних ознак композиторського стилю та їх вплив на інтерпретацію. Роль індивідуальності в передачі стилістичних особливостей твору. Практичні аспекти застосування стилістичних знань у виконавській інтерпретації. Розвиток навичок стилістичного аналізу у виконавській практиці.

2. ПРАКТИКУМ ВИКОНАВСЬКОЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ

Тема 5.

Виконавська редакція та авторська інтерпретація: порівняльний аналіз.

Визначення понять «виконавська редакція» та «авторська інтерпретація». Аналіз відмінностей між виконавською редакцією та авторською інтерпретацією. Порівняльний аналіз різних виконавських редакцій одного твору. Роль виконавця у створенні виконавської редакції. Вплив виконавської редакції на сприйняття авторського задуму. Етичні аспекти створення виконавських редакцій.

Тема 6.

Інтерпретація творів різних епох і стилів: історичний контекст, виконавські традиції.

Аналіз історичного контексту творів різних епох. Вивчення виконавських традицій різних стилів. Роль історичного контексту та виконавських традицій у процесі інтерпретації. Аналіз стилістичних особливостей творів різних епох. Практичне застосування знань про історичний контекст та виконавські традиції у виконавській інтерпретації. Розвиток навичок стилістичного аналізу та історичного контексту.

Тема 7.

Виконавська інтерпретація: межі виконавської свободи, аналіз та когнітивне моделювання.

Визначення меж виконавської свободи у процесі інтерпретації. Аналіз впливу виконавської свободи на сприйняття музичного твору. Роль когнітивних процесів у процесі виконавської інтерпретації. Когнітивне моделювання процесу виконавської інтерпретації. Практичне застосування навичок аналізу та когнітивного моделювання у виконавській

інтерпретації. Розвиток навичок аналізу та когнітивного моделювання у виконавській практиці.

Тема 8.

Виконавська інтерпретація в оркестровому та ансамблевому виконавстві.

Особливості виконавської інтерпретації в оркестровому та ансамблевому контексті. Взаємодія між виконавцями в оркестрі та ансамблі. Роль диригента в оркестровій інтерпретації. Аналіз партитури та розробка спільної інтерпретації в ансамблі. Практичні аспекти роботи в оркестрі та ансамблі. Розвиток інтерпретаційних навичок ансамблевого та оркестрового виконавства.

3. ВИКОНАВСЬКА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ В СУЧАСНОМУ МИСТЕЦЬКОМУ ПРОСТОРИ

Тема 9.

Сучасні виміри виконавської практики.

Аналіз сучасних тенденцій у виконавській практиці. Вплив технологій на виконавську інтерпретацію. Роль міждисциплінарних підходів у виконавській практиці. Сучасні вимоги до виконавської майстерності. Аналіз сучасних викликів та можливостей для виконавців. Практичні аспекти адаптації до сучасних вимірів виконавської практики.

Тема 10.

Інтерпретація як інструмент збереження культурних традицій

Аналіз впливу інтерпретації на сприйняття культурної спадщини. Виконавець як носій та транслятор культурних цінностей. Аналіз різних підходів до інтерпретації у контексті збереження культурних традицій. Практичні аспекти застосування інтерпретації для збереження культурної спадщини.

Тема 11.

Ергономіка виконавського процесу.

Аналіз ергономічних аспектів виконавської діяльності. Вплив ергономіки на здоров'я та продуктивність виконавця. Оптимізація ігрового апарату. Підвищення фізичної витривалості через формування індивідуального комплексу вправ для тривалої виконавської діяльності. Рационалізація енерговитрат шляхом впровадження принципів раціонального використання фізичних зусиль під час щоденних занять. Практичні аспекти застосування ергономічних принципів у виконавській практиці. Розвиток навичок ергономічного самоконтролю та саморегуляції.

Тема 12.

Архетип виконавця: розкриття індивідуальності.

Аналіз архетипів виконавця та їх вплив на виконавську інтерпретацію. Розкриття індивідуальності виконавця через інтерпретацію. Роль архетипів у формуванні виконавської ідентичності. Аналіз впливу архетипів на сценічну поведінку виконавця. Практичні аспекти розкриття індивідуальності через інтерпретацію. Розвиток навичок самоаналізу та самовираження у виконавській практиці.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Антонова О. Акмеологічний підхід до визначення сутності педагогічної обдарованості. *Акмеологія – наука XXI століття : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. / Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка*. Київ, 2011. С. 17–22.
2. Арєф'єва А. Синкретизм та синтетизм еволюції мистецтва як засоби культуротворчості. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філософські науки*. Житомир, 2021. Вип. 2(90). С. 165–176.
3. Бензюк О. Відкрита інтерпретація: до постановки проблеми. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури й мистецтв*. Київ : 2014. № 4. С. 46–49.
4. Бердієв Микола Володимирович [Електронний ресурс]. *Український Музичний Світ*. Режим доступу: <https://musical-world.com.ua/artists/berdyev-mykola-volodymyrovych/>. Дата звернення: 03.05.2025.
5. Берегова О. Культурологічні аспекти сучасного мистецького дискурсу. *Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*. Вип. 106: *Культурологічні аспекти сучасного мистецького дискурсу. Пам'яті Л. К. Каверіної : зб. ст.* Київ: НМАУ, 2013. С. 222–230.
6. Берегова О. Постмодернізм в українській камерній музиці 80–90 років XX сторіччя. Київ : НМАУ, 1999. 140 с.
7. Вакалюк П. Еволюція чи революція: кілька критичних міркувань щодо новітніх систем підготовки виконавця на духових інструментах. *Міжнародний вісник: культурологія, філологія, музикознавство*. Київ, 2018. Вип. 2(11). С.112–116.
8. Вакалюк П. Новаторство напрямків діяльності Миколи Бердієва в контексті трубного мистецтва України. *Історія становлення та*

перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя. 2016. Випуск 8. С. 71–76.

9. Вакалюк П. Шляхи розвитку музики українських композиторів 2-ї пол. XX ст. для труби (жанрові магістралі): збірник наукових праць. . Рівне, 2015. Вип. 7/12. С. 43–49.
10. Варданян О. Реалізація комунікативного аспекту віртуозності у виконавській інтерпретації. *Культура України*. Харків, 2013. Вип. 43. С. 274–281.
11. Вечер Д. Виконавський аналіз музичного твору: теоретичний і практико-методичний аспекти (на прикладі діяльності піаніста-інтерпретатора) : автореф. дис.... канд. мистецтвознавства. Київ, 2007. 23 с.
12. Виткалов В. Культурно-мистецька практика України в науковому вимірі. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2009. Вип. 15(1). С. 3–5.
13. Воронова Н. Музична культура України XIX століття: типологічні ознаки національної вдачі. *Наука. Релігія. Суспільство*. № 4'2011. ІІІІ МООНУ і НАНУ «Наука й освіта», 2011. С. 73–79.
14. Гейченко М. Становлення та розвиток проблеми виконавської інтерпретації в Україні. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки (120)*. Кировоград, 2013. С. 99–103.
15. Герчанівська П. Феноменологічний аналіз у культурології. *Міжнародний вісник: культурологія, філологія, музикознавство* : зб. наук. пр. Київ : Міленіум, 2017. Вип 1. (8). С. 3–11.
16. Гишка І. Звукотворчий компонент трубного виконавства: традиції та базинг : автореф. дис.... канд. мистецтвознав.: 17.00.03. Львів, 2005. 18 с.
17. Гишка І. Звук труби в контексті еволюції інструмента. *Музикознавчі студії* : зб. статей. Львів, 2005 Вип. 10. С. 117–125.

- 18.Глушук Т. Музично-виконавське мистецтво як об'єкт дослідження українського мистецтвознавства. *Альманах «Культура й Сучасність»*. № 1 (2016). С. 87–91.
- 19.Горовой С. Традиції та сучасність у методиці підготовки виконавців на духових інструментах. *Музичне мистецтво*. Донецьк, 2004. Вип. 4. С. 193–199.
- 20.Давидов М. Виконавське музикознавство : енциклопедичний довідник. Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2010. 400 с.
- 21.Денисенко А. Труба: органологічні та конструктивні аспекти. Київ : Видавництво НМАУ, 2010. 120 с.
- 22.Драч І. Художня індивідуальність композитора: аспекти вияву : навчальний посібник. Харків, 2010. 106 с.
- 23.Єргієв І. Артистичний універсум музиканта-інструменталіста кінця ХХ – початку ХХІ ст. : автореф. дис.... д-ра мистецтвознавства: 17.00.03. Київ, 2016. 39 с.
- 24.Живоглядова І. Уява як засіб творення музичної почуттєвості. *Вісник АКККиМ*. 2001. № 4. С. 3–6.
- 25.Іонов В. Категорії жанру і стилю в контексті історіографічного дослідження музично-творчого процесу. *Культура й Сучасність*. Київ, 2014. № 2. С. 88–94.
- 26.Катрич О. Індивідуальний стиль музиканта-виконавця (теоретичні та естетичні аспекти) : автореф. дис.... канд. мистецтвознавства: 17.00.03. Київ, 2001. 17 с.
- 27.Катрич О. Стиль музиканта-виконавця. *Теоретичні та естетичні аспекти : дослідження*. Київ-Дрогобич, 2000. 100 с.
- 28.Катрич О. Стильова ієрархія та стильова концентричність – два погляди на проблему дослідження музично-виконавського стилю. *Науковий вісник НМАУ. Музичне виконавство*. Київ, 2001. Вип. 18. С. 115–122.

- 29.Кияновська Л. До питання сприйняття програмного твору. *Українське музикознавство : зб. ст.* Київ, 1987. Вип. 22. С. 15–22.
- 30.Кияновська Л. Психологічний портрет композитора як джерело пізнання індивідуального стилю. *Мистецтвознавство України : зб. наук. праць.* Київ : Музична Україна, 2010. Вип. 11. С. 62–64.
- 31.Козаренко О. Феномен української національної музичної мови. Львів : Сполом, 2000. 284 с.
- 32.Коновалова І. Феномен композитора в часопросторі європейської музичної культури ХХ століття: модуси теоретичного осягнення : монографія. Харків : ТОВ «Планета-Принт», 2018. 480 с.
- 33.Коновалова І. Феномен композитора в європейській музичній культурі ХХ століття: особистісні та діяльнісні аспекти : дис.... д-ра мистецтвознавства: 17.00.03. Харків, 2019. 630 с.
- 34.Концевич О., Карп'як А. Сучасний погляд на проблеми опанування майстерністю виконання трубного концерту ХХ – початку ХХІ століть. *Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя. Збірник наукових праць.* Рівне : Волинські обереги, 2019. Випуск 11. С. 106–111.
- 35.Концевич О. Виконавство на трубі в сучасній парадигмі фахової методики. *Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя : збірник наукових праць.* Рівне: Волинські обереги, 2020. Вип. 12. С. 134–141.
- 36.Концевич О. Виконавський універсалізм мистецтва трубача як сучасна стратегія. *Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя : збірник наукових праць.* Рівне : Волинські обереги, 2021. Випуск 13. С. 112–117.

37. Концевич О. Засади універсалізму виконавського мистецтва концертуючого трубача : дис.... канд. мистецтвознавства: 17.00.03. Львів, 2024. 303 с.
38. Концевич О. Щоденник виконавської майстерності: сфера універсальних навичок сучасного трубача. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти*. Львів, 2019. Вип. 54. С. 174–189.
39. Копиця М. Епістологія в лабіринтах музичної історії : монографія (до 100-річчя Національної музичної академії України). Київ : Автограф, 2008. 528 с.
40. Корзун В. Художня інтерпретація музичних творів як вищий щабель виконавської майстерності. *Педагогічні науки : збірник наукових праць*. Київ : вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. С. 74–79.
41. Кот А. Етап творчої зрілості в драматургії біографічного сценарію композитора. *Мистецтвознавчі записки : збірник наукових праць*. Київ, 2013. Вип. 23. С. 22–28.
42. Котляревська О. Варіативний потенціал музичного твору: культурологічний аспект інтерпретування : автореф.... кандидата мистецтвознавства: 17.00.03. Київ, 1996. 19 с.
43. Коханик І. «Стильова гра» або «гра зі стилями» як реалія сучасної композиторської творчості та музично-виконавська проблема. *Феномен школи в музично-виконавському мистецтві. Тези міжнародної наук.-теор. конф.; 22–23 березня 2005*. Київ : НМАУ, 2005. С. 47–48.
44. Крицький В. Музично-виконавська інтерпретація: педагогічні проблеми музично-виконавської підготовки. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2009. 158 с.
45. Кумеда Т. Особистість композитора в українській музичній культурі ХХ ст. : дис.... канд. мистецтвознавства: 17.00.03. Київ, 2006. 167 с.

- 46.Лігус О. Теоретичні аспекти співвідношення музичного стилю і жанру. *Вісник Київського національного університету культури й мистецтв*. 2016. Вип. 35. С. 129–137.
- 47.Максименко М. До питання про провідну значущість позамузичних інформаційних чинників в організації художнього континууму сьогодення (на прикладі творчості українських композиторів). *Науковий вісник Одеської держ. муз. акад. ім. А. В. Нежданової* : зб. наук. пр. *Музичне мистецтво й культура*. Одеса, 2009. Вип. 10. С. 98–109.
- 48.Маловицька Л. Парадоксальні властивості художньо-образного мислення генія: вплив синестезії на творчий процес. *Історія. Філософія. Релігієзнавство*. 2010. № 1–2. С. 32–37.
- 49.Маркова О. Теорія виконавства в сучасному музикознавстві. *Українське музикознавство*. Київ, 2002. Вип. 31. С. 93–102.
- 50.Морєва Є. Музичний твір як вид дискурсивної практики : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03. Київ, 2005. 18 с.
- 51.Москаленко В. Лекції з музичної інтерпретації : навчальний посібник. Київ, 2013. 134 с.
- 52.Муйєдінов Д. Нетрадиційні виконавські прийоми на трубі в контексті історико-художнього розвитку : автореф. дисертації канд. мистецтвознавства: 17.00.03. Харків, 2017. 20 с.
- 53.Некрасова І. Тембрологія та фонічна культура: навчальний посібник. Київ : Видавничий дім «Слово», 2005. 256 с.
- 54.Ніколаєвська Ю. Homo interpretatus в музичному мистецтві ХХ–ХХІ століть : монографія. Харків, 2020. 572 с.
- 55.Олексюк О., Тушева В. Методологія наукових досліджень у галузі мистецтвознавства та музичної педагогіки : навч. посіб. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 176 с.
- 56.Опанасюк О. Іntenціональна рефлексія в просторі культури: історичний та метаісторичний аспекти. *Актуальні проблеми історії,*

- теорії та практики художньої культури : збір. наук. праць.* Київ : Міленіум, 2010. С. 194–202.
- 57.Опанасюк О. Динаміка співвідношень стильового й астильового початків у смисловій структурі стильового явище. *Стиль музичної творчості: естетика, теорія, виконавство: Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського.* Київ, 2004. Вип. 37. С. 30–36.
- 58.Опанасюк О. Культурологічні особливості сучасної музичної культури. *Вісник ДАКККиМ.* Київ : Міленіум, 2010. Вип. 2. С. 37–41.
- 59.Опанасюк О. Про універсальні стилі в музичному мистецтві. *Мистецтвознавчі записки : зб. наук. праць.* Київ : Міленіум, 2006. Вип. 10. С. 27–35.
- 60.Опанасюк О. Художній образ: структурна феноменологія і типологія форм. Дрогобич : Коло, 2004. 236 с.
- 61.Орлова Т. Інтерпретація в евристичній динаміці мистецтва. *Мистецькі обрії' 2004: Альманах : науково-теоретичні праці та публіцистика.* Київ : ВВП «Компас», 2005. С. 360–373.
- 62.Палійчук І. Композиторська творчість для труби М. Бердієва в контексті українського духового мистецтва другої половини ХХ століття. *Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя : зб. наук. праць.* Рівне : Волинські обереги, 2016. Випуск 8. С. 141–147.
- 63.Палійчук І. Український концерт для мідних духових інструментів (1950–2000): формування, усталення, модифікації жанру : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства. Київ, 2007. 20 с.
- 64.Паращук Т. «Триптих для труби та фортепіано» М. Бердієва: відтворення авторської ідеї в контексті виконавської свободи. *Музичне мистецтво й культура.* 2024. Випуск 39. С. 349–358.

- 65.Паращук Т. Інтерпретаційні концепції другого концерту для труби з оркестром М. Бердієва. *Слобожанські мистецькі студії : науковий журнал*. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2024. Вип. 3 (06). С. 120–123.
- 66.Посвалюк В. Історія виконавства на трубі. Київська школа (друга половина XIX– XX ст.). Київ : ПП «Квін», 2005. 254 с.
- 67.Посвалюк В. Шляхи становлення і проблеми розвитку української школи виконавства на трубі: історичний, професійно-виконавський, теоретико-методичний аспекти : автореф. дис.... док. мистецтвознавства за спеціальністю: 17.00.03. Київ, 2008. 38 с.
- 68.Посвалюк К. Педагоги-фундатори професійного виконавства на духових інструментах м. Києва. *Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*. Київ, 2011. Вип. 93: Проблеми методики та виконавства на духових інструментах. С. 67–74.
- 69.Посвалюк К. Творча діяльність Миколи Бердієва в контексті розвитку виконавства на трубі в Україні (1940–1980-ті роки) : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. мистецтвознавства.: 17.00.03. Київ : НМАУ, 2016. 16 с.
- 70.Посвалюк К. Творча діяльність Миколи Бердієва у контексті розвитку виконавства на трубі в Україні (1940–1980-ті роки) : дис. на здобуття наук. ступ. канд. мистецтвознавства: 17.00.03. НМАУ ім. П. І. Чайковського. Київ, 2016. 239 с.
- 71.П'ятницька-Позднякова І. Музичний семіозис як інтерпретаційний простір смислоутворення. *Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство*. 2015. Вип. 30–31. Ч. 2. С. 58–64.
- 72.П'ятницька-Позднякова І. Семантичний вимір музичного твору: історія, теорія, практика: навчально-методичний посібник. [електронне видання]. Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2020. 182 с.

73. Ракова І. Теорія музичного звуку: основи тембрології. Київ : Видавництво НМАУ, 2013. 264 с.
74. Ржевська М. Модернізм і авангард: до уточнення змісту понять. *Музична україністика: сучасний вимір*. Київ–Івано-Франківськ : ІМФЕ ім. Рильського НАНУ, 2008. С. 50–62.
75. Рожок В. Культурологія – музикознавство: нові аспекти дослідження. *Часопис Національної музичної академії України : наук. журн.* Київ, 2008. Вип. 1 (1). С. 24–29.
76. Романовський В. Особливості формування української національної школи гри на духових та ударних інструментах. *Young Scientist*. Київ : 2017. № 11. С. 637–640.
77. Савицька Н. Хронос композиторської життєтворчості : монографія. Львів : Сполом, 2008. 320 с.
78. Самойленко О. Діалог як музично-культурний феномен: методологічні аспекти сучасного музикознавства : автореф. дис.... доктора мистецтвознавства: 17.00.03. Київ, 2003. 36 с.
79. Самохвалов В. Імпресивно-декоративне як загальнородова категорія музики (питання термінології). *Українське музикознавство : науково-метод. зб.* Київ : НМАУ, 2004. Вип. 31. С. 206–222.
80. Семененко Н. Актуальні аспекти сучасного функціонування інтерфейсу «композитор – виконавець – музичний простір». *Музична україністика: сучасний вимір. ІМФЕ ім. М. Т. Рильського*. Київ, 2009. С. 94–104.
81. Сидоренко І. Архітектоніка та композиція художнього твору як елементи авторського ідіостилю. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Філологічні науки»*. 2019. № 1 (17). С. 21–24.
82. Скорик М., Задерацький В. Про природу і спрямованість композиторського пошуку в сучасній музиці. *Сучасна музика*. Київ : Муз. Україна, 1973. Вип. 1. С. 3–24.

- 83.Скорик М. Структура і виражальна природа акордики в музиці ХХ століття. Київ : Муз. Україна, 1983. 160 с.
- 84.Сокол О. Виконавські ремарки: образ світу й музичний стиль : монографія. Одеса : Астропринт, 2013. 276 с.
- 85.Соколова О. Інтегративні принципи пізнання мистецтва: збірник наукових праць. Київ : НПУ, 2001. Вип. 6. С. 60–66.
- 86.Сорокін П. Виконавська творчість трубачів України кінця ХХ – початку ХХІ століття. *Слобожанські мистецькі студії : науковий журнал*. Одеса : Видавничий дім Гельветика, 2024. Випуск 1 (04). С. 112–117.
- 87.Спіліоті О. Теорія і методика формування музично-інтонаційного мислення : навч.-метод. посіб. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2019. 234 с.
- 88.Старовойт І. Труба в історії музики та культури. Київ : Видавництво НМАУ, 2011. 208 с.
- 89.Степанова А. Наукова думка про розвиток духової музики та виконавства. *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент. Серія: Педагогічні науки*. Одеса, 2020. № 16. С. 34–44.
- 90.Степурко В. Вияви мистецької інтроверсії у творчості композиторів України другої половини ХХ – початку ХХІ століття : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 26.00.01 «Теорія та історія культури». Нац. акад. керівних кадрів культури й мистецтв. Київ, 2008. 21 с.
- 91.Струтинська О. Історія трубного мистецтва : монографія. Київ : Музична Україна, 2015. 208 с.
- 92.Сюта Б. Музична творчість 1970–1990-х років: параметри художньої цілісності. Київ : Грамота, 2006. 256 с.
- 93.Таганов О. Особливості психологічного сприйняття звукового простору музичних творів : автореф. дис.... канд. мистецтвознавства : 17.00.03. Київ, 2006. 18 с.

94. Уманець О. Музична культура України другої половини ХХ століття : навчальний посібник. Харків : Регіон-інформ, 2003. 192 с.
95. Цехмістрова Г. Основи наукових досліджень : навчальний посібник. Київ : Видавничий дім «Слово», 2006. 240 с.
96. Цюлюпа С., Цюлюпа Н., Остапчук Р. Культурно-історичні передумови становлення і розвитку школи гри на трубі на Рівненщині. *Нова педагогічна думка*. Рівне, 2025. № 1. С. 109–114.
97. Чекан Ю. Інтонаційний образ світу. Київ : Логос, 2009. 227 с.
98. Черепанин М. Риси індивідуального музичного почерку в інструментальному аранжуванні. *Мистецька освіта в європейському соціокультурному просторі ХХІ століття : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції*. Мукачеве, 2018. С. 80–84.
99. Черкасов В. Основи наукових досліджень у музично-освітній галузі. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2017. 316 с.
100. Черноіваненко А. Академічне музично-інструментальне мистецтво як предмет музикознавчої системології : монографія. Одеса : ВД «Гельветика», 2021. 704 с.
101. Черноіваненко А. Про деякі передумови автономізації музичного інструменталізму. *Міжнародний вісник: культурологія, філологія, музикознавство*. 2016. В. I (6). С. 179–185.
102. Шаповалова Л. Інтерпретологія як музикознавча дисципліна: досвід системного моделювання мистецьких процесів та явищ культурного буття. *Українське мистецтво, культура, освіта: актуальні проблеми, тенденції та перспективи розвитку : збірник наукових праць*. Івано-Франківськ : «Фоліант», 2021. С. 143–146.
103. Шаповалова Л. Виконавська рефлексія як об'єкт інтерпретології. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти : зб. наук. пр.* Харків, 2007. Вип. 20. С. 218–228.

104. Шевчук І. Трубне мистецтво: історія, теорія, методика. Івано-Франківськ, 2017. 160 с.
105. Шип С. Музична форма від звуку до стилю : навч. посіб. Київ : Заповіт, 1998. 368 с.
106. Якуб'як Я. Аналіз музичних творів (Музичні форми). Тернопіль : Астон, 1999. 217 с.